

บทความวิชาการ เรื่อง :

แนวคิดในการพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการ

“ สิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการ เป็นสิทธิประโยชน์และสวัสดิการรัฐประเภทหนึ่งที่ทางภาครัฐมุ่งหมายให้แก่ข้าราชการผู้เดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัยอันเกิดจากราชการเป็นเหตุจากการมีคำสั่งให้ข้าราชการนั้นต้องไปปฏิบัติราชการประจำในต่างท้องที่ ”

แต่เนื่องจากสิทธิค่าเช่าบ้านดังกล่าว เป็นรายจ่ายประเภทหนึ่งที่ต้องจ่ายจากงบประมาณรายจ่าย การเกิดขึ้นของสิทธิ การใช้ประโยชน์จากสิทธิ การบริหารจัดการรวมถึงการควบคุมและตรวจสอบสิทธิ นอกจากต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะต้องคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของข้าราชการในการที่จะได้รับและใช้สิทธินั้นตามที่กฎหมายได้รับรองและคุ้มครอง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมของทางราชการ ตามความจำเป็น เหมาะสม และความประหยัดกับประโยชน์ของข้าราชการที่พึงได้รับโดยถูกต้อง และเป็นธรรมตามกฎหมาย

การพิจารณาจนถึงการมีคำสั่งเกี่ยวกับสิทธิ ค่าเช่าบ้านข้าราชการ เป็นกระบวนการพิจารณาทางปกครองที่ปัจจุบันมิได้เกิดปัญหาแต่เพียงจากตัวบทกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนและไม่ชัดเจนที่ต้องอาศัยการตีความเพื่อวินิจฉัยสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการเท่านั้น แต่หากยังคงเกิดจากการขาดองค์ความรู้ ความตระหนักในอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการที่สำคัญของหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้พิจารณา และมีคำสั่งทางปกครอง เช่น กระบวนการรับรอง การอนุมัติ การอนุญาต การจัดการที่พักอาศัยของราชการที่เกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งอาจนำมาสู่ข้อพิพาท หรือโต้แย้งระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับข้าราชการผู้รับการพิจารณาที่ส่งผลกระทบต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองที่ได้จัดทำขึ้น

ปัจจุบันการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับสิทธิค่าเช่าบ้าน ข้าราชการ มีกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งที่ใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจ่ายเงินบางประเภทตามงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. 2518 พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้าน ข้าราชการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 พระราชกฤษฎีกา ค่าเช่าบ้านข้าราชการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 และ พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2561 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยหลัก เกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินค่าเช่าบ้าน ข้าราชการ พ.ศ. 2549 และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเบิกจ่าย เงินค่าเช่าบ้านข้าราชการ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2552 หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการจัดข้าราชการ เข้าพักอาศัยในที่พักของทางราชการ พ.ศ. 2560 ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0408.5/ว 147 ลงวันที่ 5 กันยายน 2560 และคำสั่งกรมมอบอำนาจของ หัวหน้าส่วนราชการ (กรมศุลกากร คือ คำสั่งกรมศุลกากร ที่ 589/2560 เรื่อง การมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน อธิบดีกรมศุลกากร)

ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ ข้างต้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับสิทธิ ค่าเช่าบ้านข้าราชการ ต้องมีความรู้และทำความเข้าใจ ให้ถูกต้อง เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยว กับการจ่ายเงินงบประมาณรายจ่าย ค่าเช่าซื้อบ้าน ค่าเช่าบ้านหรือค่าที่อยู่อาศัยของข้าราชการ หลักเกณฑ์ การได้รับสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการ ตลอดจนรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญในการใช้สิทธิ การรับรอง การอนุมัติ การอนุญาตเบิกจ่ายและอัตรา การเบิก นอกจากนี้ยังเป็นหลักการสำคัญเกี่ยวกับการ จัดข้าราชการเข้าพักอาศัยในที่พักของทางราชการ ซึ่งรวมถึงผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวด้วย โดย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานนี้สามารถสรุป จำแนกได้ออกเป็น

1. หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บังคับบัญชาข้าราชการผู้มีสิทธิ และคณะกรรมการ ตรวจสอบสิทธิค่าเช่าบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดที่พัก ผู้รับรองสิทธิ ผู้ตรวจสอบสิทธิ และผู้อนุมัติการใช้สิทธิ ค่าเช่าบ้านข้าราชการ
2. หัวหน้าสำนักเบิกเงินเดือนหรือหัวหน้าหน่วยงานเบิกจ่าย เป็นผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่อนุมัติการเบิกและ การจ่ายเงินค่าเช่าบ้านข้าราชการ
3. ข้าราชการผู้มีสิทธิ ผู้ซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอ รับการพิจารณาเป็นผู้มีสิทธิรับค่าเช่าบ้านข้าราชการ พร้อมเอกสารหลักฐานและยื่นคำขอเบิกเงินเพื่อ ขอเบิกจ่ายเงินค่าเช่าบ้านหรือค่าเช่าซื้อบ้านหรือ ค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านต่อส่วนราชการ

ความสำคัญหรือความเสี่ยงที่ควร ตระหนักและผลกระทบ

การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ รูปแบบ ขั้นตอนหรือ วิธีการที่เป็นสาระสำคัญ อาจส่งผลให้การรับรอง การอนุมัติ การมีคำสั่ง การแต่งตั้งคณะกรรมการ และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับค่าเช่าบ้านข้าราชการ เป็นการ กระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจถูกเพิกถอน

หรือถูกสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วนในกรณี
ที่มีการฟ้องร้องต่อศาล

การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่
ที่กฎหมายกำหนด หรือปฏิบัติโดยล่าช้า อาจถือได้
เป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นการกระทำ
ละเมิดที่มีผลเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นได้

ความเสียหายจากการที่ราชการต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน
หรือค่าเช่าซื้อบ้านหรือค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคา
บ้านให้แก่ข้าราชการโดยไม่สมควร จากการไม่ได้จัด
ที่พักให้แก่ข้าราชการผู้มีสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการให้
เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการจัดข้าราชการ
เข้าพักอาศัยในที่พักของทางราชการ พ.ศ. 2560
หรือจ่ายเกินสิทธิ จากการขาดระบบการควบคุม
ตรวจสอบที่รัดกุมเพียงพอ การตีความกฎหมายและ
ระเบียบคลาดเคลื่อน กรณีถือเป็นการเบิกจ่ายเงิน
ตามสิทธิไม่ถูกต้อง ส่วนราชการต้องระงับการเบิกจ่าย
และเรียกเงินคืนโดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ
ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
เพื่อมิให้สิทธิเรียกร้องหรือการติดตามเงินคืนของทาง
ราชการขาดอายุความ ซึ่งหากเป็นข้อผิดพลาดบกพร่อง
ที่เกิดความเสียหายแก่ราชการ ส่วนราชการก็จะต้อง
ดำเนินการตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด
เจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 อีกทางหนึ่งด้วย

แนวทางแก้ไขปัญหา

การบริหารจัดการที่พักของทางราชการ
เป็นที่มาหรือบ่อเกิดของการเกิดสิทธิค่าเช่าบ้าน
ข้าราชการที่สำคัญประการหนึ่ง ช่วยให้การใช้ทรัพย์สิน
ของทางราชการ (บ้านพักของหน่วยงาน) เกิดความ
คุ้มค่าและการใช้จ่ายงบประมาณของทางราชการ
เป็นไปโดยประหยัด เพื่อบรรลุผลตามเจตนารมณ์
ของกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการ
ส่วนราชการจึงควรต้องทบทวนการบริหารจัดการ
ที่พักของราชการให้มีประสิทธิภาพ โดยการบริหาร

จัดการที่พักและพิจารณาอนุมัติสิทธิให้เป็นไปตาม
ลำดับขั้นตอน ตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ กฎหมาย
ที่กำหนดโดยครบถ้วน เพื่อให้ข้าราชการผู้ความเดือดร้อน
ในเรื่องที่อยู่อาศัยอันเกิดจากราชการเป็นเหตุนั้นได้
รับการพิจารณาช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน
อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม และมีผล
ให้การพิจารณาอนุมัติสิทธิรับค่าเช่าบ้านข้าราชการ
ในขั้นตอนระหว่างผู้อนุมัติและผู้มีสิทธิมีความถูกต้อง
ยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่พักของทางราชการตาม
ระเบียบหลักเกณฑ์ข้างต้น มิได้หมายความว่าตั้งแต่การจัด
ข้าราชการเข้าพักอาศัยในที่พักของทางราชการเท่านั้น
หากแต่ยังคงหมายถึงการจัดข้าราชการออกจากที่พัก
ของทางราชการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข
ตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ซึ่งถือเป็นประเด็นพิจารณา
สำคัญเกี่ยวกับการเกิดสิทธิค่าเช่าบ้านข้าราชการและ
เป็นความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดบกพร่องที่ทำให้สิทธิ
การเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการไม่ถูกต้องได้ง่ายกว่า
การตรวจสอบสิทธิมิให้เกินอัตราการเบิกจ่ายได้
เนื่องจากอัตราการเบิกจ่ายเป็นเพียงตัวเลขที่สะท้อน
ถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิ
ค่าเช่าบ้านข้าราชการของส่วนราชการตามวัตถุประสงค์
ของกฎหมายนี้ในเชิงปริมาณเท่านั้น

โดย... นางสุมาลี ดลสูงวงศ์วัฒน์
นักวิชาการตรวจสอบภายในเชี่ยวชาญ
กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง
24/04/2562